

Speciale uitgave van De Kempener Stadsarchief

Op 12 maart 1857 verscheen een extra editie van *De Kempener* om de terechtstelling van Frans Claes op die dag mee te delen. Hij had een dubbele moord begaan op zijn oom en tante, de echtelieden Broos te Beerse. Op 12 februari was hij te Antwerpen veroordeeld tot de guillotine te Turnhout. Op 11 maart kwam hij in een celrijtuig aan. De koets waarin hij gedwongen werd te stappen kon slechts stapvoets rijden wegens de massa volk. Op het kasteel ontmoette hij de gevangenis-aalmoezenier, Lommen. Hij nam een maal en 's morgens om 6 u woonde hij de mis bij. Om kwart voor 9 kwam een kar met twee stoelen op de binnenkoer. De scherprechters van Brussel en Luik en twee helpers kwamen eveneens binnen. Claes rookte een pijp en werd even voor 9u naar beneden gebracht en liet zich binden. Hij werd onrustiger. Vier minuten later beklom hij het schavot en een minuut later viel zijn hoofd. De toeloop van het volk was oneindig groot. Elk dorp had een contingent gestuurd om het ijselijk schouwspel *der menselijke justitie* bij te wonen. Het lichaam werd in een kist gelegd en onder geleide van gendarmen naar het kerkhof gebracht.

Turnhoutse weekbladen

Belangrijke informatie van deze gebeurtenis komt uit het rechtbankarchief en uit de kranten. Kranten behoren in feite niet tot het eigenlijke archief, maar wel tot de documentaire collectie die bij het stadsarchief aansluit. Turnhout heeft enkel weekbladen gehad.

Het oudste weekblad zag in Turnhout het licht op 5 juli 1834 en heette : *Algemeen Aankondigingsblad*. Het verscheen elke zaterdag en koste 2 fr. voor 3 maanden, 3 fr. voor een half jaar en 5 fr. voor een gans jaar. Het werd gedrukt bij P.J. Brepols, vanaf oktober 1875 bij Beersmans-Pleek, en vanaf 4 januari 1902 bij Jacobs-Brosens.

Een tweede belangrijk blad *Den Kempener* werd vanaf december 1838 gedrukt bij P.J. Delhuyenne. Vanaf 1857 drukte Splichal-Proost het blad. Op dat ogenblik kreeg het weekblad, gesticht om de liberale principes te verdedigen, een uitgesproken katholiek karakter, zoals het Aankondigingsblad.

UITGAVE
VAN
DE KEMPENER.
WEEKBLAD VAN TURNHOUT.
Woensdag, 12 maart 1857.

ONTHOOFDING VAN FRANS CLAES.
moordenaar van de echtgenooten Broos te Beerse.

GRONDEN.
INDEX en
BODDEMENT
als te koop

1. 1/2 morgen grond met bouwrecht, gelegen op de Kempener, met een bouwrecht van 1000 fl. 1000	2. 1/2 morgen grond met bouwrecht, gelegen op de Kempener, met een bouwrecht van 1000 fl. 1000
3. 1/2 morgen grond met bouwrecht, gelegen op de Kempener, met een bouwrecht van 1000 fl. 1000	4. 1/2 morgen grond met bouwrecht, gelegen op de Kempener, met een bouwrecht van 1000 fl. 1000

HOUT TE KOOP.
Hout te koop van de
Kempener, met een
bouwrecht van 1000
fl. 1000

TIYKEN & KANTEN
Hout te koop van de
Kempener, met een
bouwrecht van 1000
fl. 1000

MEST
Hout te koop van de
Kempener, met een
bouwrecht van 1000
fl. 1000

GUANO
Hout te koop van de
Kempener, met een
bouwrecht van 1000
fl. 1000

Op 2 januari 1839 verscheen uniek voor de Kempen een Franstalig weekblad: *L'Abeille de la Campine* uitgegeven door Glenisson-Van Genechten. Twee jaar later op 1 januari 1842 verscheen het blad in het Nederlands : *De Kempische Bie*

Van 1874 tot 1877 verscheen een liberaal blad in de Kempen, genoemd *De Kempen* en op 14 december 1895 *De Waarheid*, een liberaal opinieblad. De prijs was 5 fr. voor Turnhout en 6,15 fr. voor buiten de stad.

De lezers

Indien we hieraan toevoegen dat er nog wel andere bladen op minder vaste basis verschenen dan mag men stellen dat Turnhout een belangrijk centrum van persactiviteit was. De oplage was groot genoeg om aan te nemen dat wie kon lezen, er minstens af en toe kennis mee maakte. In 1840-49 was 64% van de mannen en 47 % van de vrouwen alfabeet. Burgers hadden een grotere keuze van lectuur, o.m. in de leeskabinetten, zoals *L'Union* (1850), de *Société Littéraire de la ville de Turnhout* (1806, later Amicitia), Het Taal- en Letterkundig Genootschap *De Dageraad* (1842-1870), en de *Societas Ecclesiasticae Turnhoutanae*, of de *Geestelijken Tap*. Afgerond kreeg 50 % van de mensen kennis van de weekbladen, ca. 10 % kwam in de leeskabinetten. Voor het gewone volk kwamen later bibliotheken (1869 Xaverianen, 1874 liberale volksboekerij en Davidsfonds).

De collectie

Het stadsarchief en de Wetenschappelijke Bibliotheek Taxandria, dus TRAM 41, bewaart een grote collectie van die weekbladen voor een groot stuk afkomstig van de Geschied- en Oudheidkundige Kring Taxandria. De collectie is de laatste decennia nog uitgebreid . Alleen is de collectie niet volledig en zo goed als uniek. Vandaar de noodzaak om de weekbladen die op 19de eeuws slecht krantenpapier zijn gedrukt in goede staat te bewaren, te restaureren en op moderne dragers over te brengen, wat voor een stuk reeds gebeurd is.

Tekst: Harry De Kok

Foto: Bram Luyts

Turnhoutse Route voor Archief en Musea

Gegevens:

SPECIALE UITGAVE VAN DE KEMPENAER (12 maart 1857).
(Onthoofding van Frans Claes)

Inventaris :

S.A.T. Magazijn - Weekbladen - De Kempenaer 1857
Stadsarchief - Stadhuis / Erfgoedhuis
Grote Markt 1, B-2300 Turnhout

Bibliografie:

A.K.L. Thijs, repertorium van de pers in de provincie Antwerpen (behoudens de stad Antwerpen en de kantons Mechelen en Puurs) 1833 – 1914, Leuven, 1970.
B. Braeckman, La presse périodique en Campine, in Taxandria I, 1903-04, 135-173

Het object van de maand is een initiatief van TRAM 41. De objectfiche van dit of van een ander object kan steeds geraadpleegd worden op onze website (www.tram41.be, doorklikken naar Object van de Maand) Op deze website vindt u ook meer informatie over TRAM 41 en zijn verschillende componenten.

Contact: TRAM 41, Stadhuis - Erfgoedhuis, Grote markt 1, 2300 Turnhout

Tel: + 32 14 44 33 98 • tram41@turnhout.be • www.tram41.be

v.u.: Francis Stijnen, Tielendijk 53, 2300 Turnhout, 014 44 33 11

